

ŐZ- NYALATÓ

(Befejező rész)

— Tehát, ahogy megegyeztünk: négyig pihenés, négykor indulunk Őznyalatóra. Úgy készüljete, hogy minden pontosan időzítve van, a dolgok úgy kapcsolódnak egymásba, mint a fogaskerék . . .

— Ugyan Huzathkám, áruld már el nekünk, miért beszéltek olyan titokzatosan arról az Őznyalatóról? Amióta itt vagyunk, halljuk: így Őznyalató, úgy Őznyalató, de hogy tulajdonképpen mi is az az Őznyalató . . .

Huzath további türelemre intette az ebéd utáni pihenőre térő vendégeket. Majd mindent idejében megtudnak. Most arra a másfél-két órára adják át magukat a dolce far niente állapotának — minden jel arra mutat, hogy szükségük lesz egy kis pihenésre, mert Őznyalató próbára teszi az embert. S megint titokzatosan kacintott.

Hazafelé menet Huzath György benézett Politsányiékhoz, megtudni: hazajött-e már Ernő, és rendben vannak a dolgok Őznyalaton. Politsányi otthon volt, ő is ledült ebéd után erőt gyűjteni — s beszámolója szerint Őznyalaton rendben vannak a dolgok.

— A nyulak kora hajnal óta nem kaptak táptakarmányt, tehát hat órára olyan éhesek lesznek, mint a farkasok. A fácánokat ugyancsak megkoplaltatták, az abroszokat megfordították, a puskákat előkészítették — minden úgy van, ahogy kell.

— Akkor tehát — ahogy megbeszéltük. Pontosán négykor . . .

— Igen. Pontosán négykor elindulhatunk.

Pontosán négykor előállt a két sárga kocsi, amely a vendégeket és kísé-
rőiket Őznyalatóra viszi majd ki. De addigra — hiába próbálták a vendéglátók homályban tartani, mi is hát az az Őznyalató — Borotvai, akiről mint tudjuk, erős oldala a publicisztikába hajló riport, illetve a riportba hajló publicisztika, újra bebizonyította, hogy tájékozódási képessége átlagon felüli. Mái is kiderítetlen módon sokat megtudott addigra Őznyalatóról. Indulás előtt megkérdezte Timurtól, akinek valóban jót tett a kis pihenés:

— Mondd, Timurkám, volt-e már a kezében puska?

Timurnak még nem volt a kezében puska.

— Most majd lesz. És táncoltál-e már falábú nőekkel?

Timur még nem táncolt falábú nőekkel.

— Most majd fogsz — s ő is éppolyan titokzatosan mosolygott, mint Huzath, amikor Őznyalatóról faggatták, ő is éppúgy rejtelmesen hallgatott. Volt ebben a titkolózásban valami lelkesítően izgalmas.

— Hát az elnök? — kérdezte Lepti, amikor meglátta, hogy nem jön velük Uzom Berci.

— Ő majd odakint csatlakozik hozzánk — mondta Politsányi —, már előrement előkészíteni a dolgokat.

— De miféle dolgokat? Könyörgöm, miért kell ennyire titkolózni? — Lepti

már-már türelmetlen kérdésére azonban nem kapott választ. A kocsi elé foga-
zott lovak gyors ügetésbe kezdtek, vidáman röpítették a felajzott társaságot
az Őznyalatóra vezető úton. A falun áthaladva, az emberek megálltak, meg-
nézték a két fürge kocsit, próbálták megsaccolni, kik lehetnek az utasok, de
nem volt ebben az odafigyelésben valami különleges kíváncsiskodás. Nagy-
toronyán nem ritka a látvány: a szövetkezet két sárga kocsija trappban nyar-
gal az Őznyalató felé vezető úton. Tulajdonképpen csak egyetlenegy nagyto-
ronyai lakos szívdobogása gyorsult fel, amikor megpillantotta a két sárga ko-
csit. A kerítés már ismert résein át lesett ki a már ismert villogó két szem,
amelyre a már ismert bozontos szemöldök borul. Ahogy a két kocsi elrobo-
gott, nyomban hátraugrott a kerítéstől, meg volt győződve róla, hogy eljött
az ő ideje. Tíz perc múlva — hóna alatt bőrzacszkóban puska, a nadrágzseb-
ben töltények — sietve osont a kertek alatt az őznyalatói erdő felé.

Hajh, az az erdő! Hejh, az a délután! Meg az az este! Az az éj-
szaka! — Utólag belátták a vendégek: helyénvaló volt a titkoló-
zás, ami az őznyalatói kirándulást megelőzte. Mennyivel érdeke-
sebb lett így minden, egyik meglepetés, váratlan fordulat követte
a másikat. Valóban úgy mentek a dolgok, mint mikor a fogaske-
rekek fogai egymásba kapcsolódnak. Ez a benyomás persze, csak később, na-
pok múlva alakult ki ilyen határozottan: kellett ez a pár napos távlat, hogy a
helyükre rendeződjenek az élmények. Az igazság kedvéért azt is ki kell jelen-
teni, a pár napos távlatra azért is szükség volt, mert idő kellett a fejek kitisz-
tulásához — s ahhoz, hogy lassan-lassan működni kezdjen a memória, ami bi-
zony ki-kihagyott már éjfél felé.

Délután, amikor a két vidám sárga kocsi megérkezett az őznyalatói csár-
dához, még pontosan és világosan működött a memória. A szemek is ponto-
san és éles körvonallakkal tudták megfigyelni a kitarulkozó tájat. Érdekes és
szép vidék. Meghitt bozótosokkal, dombocskákkal tarkított, változatos erdő:
pompás búvóhely erdei vadaknak, égi madaraknak és az erdőt meg az őznyala-
tó csárdát látogató jobb népeknek.

„Őznyalató” — a különös és dallamos elnevezés keletkezésére is fény de-
rült: hát persze, hogy őzek tanyája volt ez a vidék, s az őzek számára itt, a
legmagasabb dombocska aljában szoktak sót kitenni, hogy nyalogassák, mert
az őzek szeretik a sót nyalni. Ezáltal keletkezett a név: Őznyalató. A sóra az-
tán odaszoktak az őzek — az őzekre meg a vadászok. Hajdan, amikor egy
kimondhatatlan nevű francia eredetű grófi család birtoka volt az Őznyalató,
országgra szóló zajos, mulató vadászatok zajlottak le itt — persze, a néptől
idegen főúri kaszt töltötte itt kedvét és idejét. Jobbágyoknak, szegényparasz-
toknak s egyéb aljanépnek tilos volt a belépés az erdőbe — nemhogy puská-
val őzre vadászhattak volna!

Azóta persze megfordult a világ. Őznyalató is a népé lett, s így a népek
kedvtelésének színterévé változott a kies erdő. A jobb népek szokták itt ked-
vüket tölteni. De csak az erdő és a csárda áll a rendelkezésükre, mert a ki-
mondhatatlan nevű francia eredetű család egykori erdei kastélya az egészség-
ügy szolgálatába állt: tbc-betegek számára rendezték be, utószanatóriumnak.
A gyógyulás útjára tért, már-már tünetmentes betegeket szokták idehozni,
ebbe a kies, csöndes erdei szanatóriumba — afféle — utókúrára, SZTK-alapon.
A szakmában — vagyis a tbc-betegek körében — jó híre van az őznyalatói
szanatóriumnak, s remélhető, hogy ha ez a kised beszámoló napvilágot lát,
a szanatórium jó híre nőttön-nő, és csak magas protekcióval lehet majd ide
bejutni. Jó kis szanatórium ez. Az erdőn áthúzódó egyik dombvonulat olda-
lában fekszik.

A másik dombvonulat oldalában, a szanatóriummal majdnem átellenben viszont az őznyalatói csárda bújik meg a fák között. Jó kis csárda ez. A jobb népek körében jó híre van. Remélhető, hogy ha ez az együgyű beszámoló napvilágot lát, jó híre még szélesebb körben elterjed, és alig győzi majd fogadni a vendégeket. Felkapják.

Persze, nem is bizonyos, hogy jót tesz-e a csárdának, ha felkapják. Az őznyalatói csárda legfőbb előnye ugyanis az, hogy — nincs híre. Nem jelzik útmenti hívogató táblák, hogy hol található, és ott mi minden jóban részesül az ember. Kövesút sem vezet hozzá, s ha a dolgok nem billennek ki a rendes kerékvágásból, nem is fog ide kövesút épülni. Éppen az benne a jó, hogy szinte észrevétlenül, szerényen bújik meg a fák között. Ebben a szerénységben van legfőbb értéke.

Amikor a két sárga kocszi a kanyargós erdei úton halkán kotyogva ideérkezett, a vendégek álmélkodva csapták össze a kezüket: nem is hitték volna. Persze, hogy tetszett nekik a hely. Erdő mélyén idilli környezetben, nádtetős, szerény épület előtt, e fák alatt asztalok abrosszal letakarva — maga a nyugalom szigete.

— Ha nem látnám, nem is hinném! — nyilatkozott Lepti, miközben lefelé kászálódtak a kocsikról. Borotvai pedig ezt jegyezte meg:

— Még az ilyen eldugott helyeken is felmérhető, milyen értékek vannak a mi kis országunkban. Hogy milyen gazdagok vagyunk!

Két Volga, egy fekete Mercedes, három piros Skoda hűsölt a fák alatt, szemmel láthatóan állami kocsik voltak, mert mindegyikben egy-egy sofőr szundikált, az utasok — sehol.

Fehér köpenyes férfi jött eléjük.

— Megjöttek az elvtársak? — kérdezte. Mit lehet erre felelni? Leírni is csak azért érdemes ezt a hülye kérdést, mert a dolgok voltaképpen ettől a pillanattól kezdve kezdtek kibontakozni. Minden úgy ment, ahogyan mennie kell.

A fehér köpenyes férfi — bizonyos Uzom Ferkó, a csárda vezetője — felszólította a társaságot: menjenek utána. Bevezette őket a csárda belső helyiségébe, ott már ki volt öntve mindenkinek a számára egy-egy pohárba valami.

— Célzóvíz — mutatott a poharakra —, ki kell inni.

Megitták. Pálinka volt. Jó erős.

Aztán a fehér köpenyes férfi kinyitott egy kétajtós szekrényt. Fegyvereket vett ki belőle. Kétcsövű puskákat. Hármat. Timur is kapott egyet, Lepti is, Borotvai is. Nem kis megrendültséggel vették kézbe a veszedelmes fegyvereket.

— Ezzel fognak löni az elvtársak.

— Mit? — kérdezte döbbenten Timur, mert az ő kezében még sohasem volt puska, és kissé reszketett a keze.

— Nem kérdezünk, csak lövünk — mondta Uzom Ferkó. Nem volt a szavak embere. Aztán bement egy kisebb helyiségbe — nyilván töltenyért, mert töltenyeket még nem adott a puskákhoz.

— Hát nem érted? — kérdezte sűgva Politsányi a dermedten pislogó Timurtól — vadászni fogtok. A Lisznyai Kálmán Tsz meghívott titeket vadászatra. Nyulat lőttök. Meg fácánt. Itt az erdőben.

— Őzet nem? — kérdezte Lepti, és belenézett a puska csövébe. Ő értett a fegyverekhez. Katona is volt, meg vadászott is már állítólag. Hamar belelélte magát abba az isteni gondolatba, hogy vadászni fognak.

— Ha puskavégre akad, azt is. Mindent. Csak beszélni nem szabad a

dologról, mert jelenleg vadászati tilalom van. Csak jobb embereknek teszik lehetővé...

De már jött is vissza Uzom Ferkó. Valóban történyt hozott, három dobozzal.

— Csak arra vigyázzanak az elvtársak, nehogy lelőjék az elvtársakat meg elvtársnőket.

— Miféle elvtársakat? — kérdezte riadtan Borotvai, mert csakugyan nem értette, miféle elvtársakról van szó.

A fehér köpenyes kiintett az ajtón a hűsölő kocsikra.

— Tele van az erdő elvtársakkal. Meg elvtársnőkkel. Elment egyik erre, másik arra. Nem kell lelőni őket.

— De az úristenit — hörgött Lepti —, csak nem gondolja, kedves atyámfia, hogy mi elmegyünk vadászni, amikor fennáll az a veszély, hogy valamelyik bokorban... eltaláljuk...

— Nem áll fenn — jegyezte meg szűkszavúan Uzom Ferkó. — A nyulak arra vannak — s jobbra intett —, az elvtársak meg erre — s balra intett. — Ők azt tudják, hogy ma délután arra nem szabad menni. Ki lettek oktatva, hogy máma vadászás lesz, ne menjenek a nyulak felé.

— De hát ők azt honnan tudják, hogy hol vannak a nyulak? — Borotvai tette föl a kérdést, mert ez az egész olyan rejtelmes volt a nyulakkal és az elvtársakkal. Meg az elvtársnőkkel.

— Ők azt tudják. Ők ismerik a dörgést. Van már nekik helyismeretük. De azért nem árt vigyázni.

Uzom Ferkó kiment az udvarra, sajátos füttyjeleket adott. Mintha kutyának adna le hívogató füttyöket.

— Hát nem értitek? — kérdezte izgatottan suttogva Huzath. — Ez benne a pláne. Vannak az erdőben bizonyos etetőhelyek, ahova a nyulaknak enni-valót szoktak kitenni. Meg a fácánoknak. A nyulak oda vannak szoktatva, a bevetett helyekre. Ti csak oda mentek...

Uzom Ferkó visszatért egy süvölvénnyel: úgy látszik, ennek a fiúnak füttyengetett odakint.

— Ez a fiú elvezeti az elvtársakat a tett színhelyére.

A füttyös fiú elindult — a három vadász követte. Elhaladtak a hűsölő gépkocsik mellett, majd elnyelte őket a vadregényes erdő.

Így kezdődött. Útközben Lepti megmutatta Timurnak, hogyan kell a golyót betenni a puskába, hol mit kell meghúzni ahhoz, hogy a fegyver elsüljön. Borotvai hanyagul a karjára fektette a puskáját — így látta a tv-híradóban, államférfiaktól. Ballagtak át az erdőn. Az erdő szélén, bokrok között megálltak. A füttyös fiú egy-egy bokor mögé állította őket.

— Oda fognak gyülekezni a nyulak, oda kell löni! — Kifelé mutatott, az erdő szélére, ahol tágas tisztás ragyogott a délutáni napfényben.

A fiú sajátos füttyöket hallatott. Egy-két perc elteltével megjelentek az első nyulak. Farukat magasba dobálva, kíváncsian ugrabugráltak a bokrok közt ide-oda, szamuklálva keresték a táptakarmányt. Lepti már a vállához emelte a puskát, hogy közéjük durrant, de a fiú leintette.

— Várni kell. Amikor majd sokan lesznek.

Újabb füttyjelek, újabb nyulak — pár perc elteltével valósággal ellepték a tisztást. Nyüzsögtek a nyulak.

— Lehet löni — adta meg a fiú az engedélyt.

Vad puskaropogás verte fel az erdő csendjét. Lepti duplázott, Borotvai is kilőtte mind a két csőből a golyót, Timur azonban elügyetlenkedve a dolgot, mire a második golyót is kiröpítette, már egyetlen nyúl sem volt a tisztáson.

A vadászok hallatlan izgalomban csak a saját puskájuk dörrenéseire figyeltek, így nem tűnt föl nekik, hogy bár három puskából hat golyó röpült ki — mégis nyolc dördülés verődött szét a fák között. Kié volt a hetedik és a nyolcadik? Titok. A fiú azonban elégedetten elvigyorodott: megismerte az idegen puska hangját. „Vadászik nagyapó. A vén vadorzó...” Valóban: a három vadásztól nem messzire egy idős bácsi lopakodott bokortól bokorig, villogó szemére bozontos szemöldök borult — figyelte emezeket. Amikor a puskák felropogtak, ő is gyorsan kilőtte a maga nyulait. Mindkét lövése talált.

— Vadásztok? Vadászgattok? No, hát csak vadászgassatok. Így aztán én is vadászgathatok — dünnyögte. — Így kell ezt, fiúk. Ti csak vadászgassatok... Így aztán nem figyelnek fel rá, hogy az én puskám is durran a tiétekkel együtt...

Továbbra is bokortól bokorig lopakodva követte a három vadászt. S míg azok egy-egy tisztáson összevárták a nyulakat, ő is elhelyezkedett — puskája szorgalmasan durrogott, így vadászgatott.

A dörrenések messze elhallatszottak. A másik dombvonulaton, a szanatórium teraszán csendes kúra volt éppen. A betegek közül egyik-másik kíváncsian felült. Ők már tudták, mit jelent, ha az erdőben megszólalnak a vadászpuskák.

— Mi az, Mici? Zsákmányt szimatolsz? — kérdezte egy idős hölgy a szomszédjától, egy karcsú fekete hölgytől, aki nyugtalanul izgett-mozgott a heverőjén. Mici odavetve felelt:

— Na és, ha igen, akkor mi van?

Ritka ajándéka a sorsnak, amikor egy munkakör annyira megtalálja azt, aki éppen beléje való, illetve, amikor valaki annyira megtalálja a neki való munkakört, mint ahogy Uzom Ferkó és a munkaköre egymásra talált. Az őznyalatói csárda élére épp ilyen ember való és Uzom Ferkónak éppen ilyen munkakör való. Minden különös handabandázás és külsőség nélkül intézte a dolgait. Amikor a három vadászjelöltnek a kezébe adta a puskákat, és azt mondta szűkszavúan: „Nem kérdezzünk, csak lövünk” — ez a mondat pompásan és pontosan jellemzi őt.

— Nem kérdezzünk, csak iszunk — mondta később a vendégeknek, amikor a sikeres vadászatról visszatértek. Szépen sorba rakott poharak várták őket a fák alatti asztaloknál. Mit is kell ott kérdezni. Pompás dolog ez így.

— Nem kérdezzünk, csak eszünk — intette a vendégeket, amikor beesteledvén, asztalra tett egy hatalmas tál őzpörköltet. Mit is kellett volna kérdezni? Enni kell és kész.

Akkorra már meggritkultak az állami kocsik a csárda udvaráról. Ezzel szemben — micsoda meglepetés! — két élemedett korú népzeneész baktatott elő az erdei úton. Nem kérdeztek semmit, nem mondtak semmit, csak leültek egy vadkörtefa alá. Az egyik hegedűt vett elő, a másik pedig tangóharmonikát és máris rárántották: Eladom a kocsimat meg a lovamat... S mintha ez a vidám, pezsdítő muzsika afféle csalogatóka lenne: nemsokára megnyíltak a közeli bokrok, és ahogy délután a nyulacskák baktattak ki a számukra beetetett tisztásra, éppoly otthonosan bújtak elő, a bokrok mögül...

Amikor Lepti megpillantotta őket, a torkán akadt az őzhús. Nem akart hinni a szemének. Innen is, onnan is — hölgyek bújtak elő a bokrok mögül.

Hölgyek. Elegánsak. Lengén öltözöttek. Fialalok.

— Csípjetek meg! — suttogetta Lepti.

— Igaz lenne ez, vagy csak vízió? — hörögte Timur, mert az ital olyan ál-

lapot gerjesztett fel benne, amit nem is hinne el róla az ember: kibontakoztak benne a natúra iránti ösztönök.

Borotvai megkérdezte Uzom Ferkót, aki újabb üvegekkel a hóna alatt jött az asztalhoz.

— Kik ezek, főnököm?

— Nem kérdezzünk, csak rájuk szállunk — s kacsintott egyet. Uzom Ferkó hí maradt saját szűkszavú stílusához, de ezzel a szűkszavúsággal is sok mindent meg tudott értetni vendégeivel.

Igaz is! Mit kell itt kérdezősködni. A hölgyek — hölgyek. A hölgyek — itt vannak és kész. Rájuk kell szállni és kész.

Fél óra elteltével a dolgok teljes jelentőségükben kibontakoztak, és úgy kapcsolódtak egymásba, mint a fogaskerekek. Megjelent végre Uzom Berci is, a vendéglátó, jóra való elnök, és a helyzetet áttekintve, csak ennyit mondott:

— Szo, szo, szo, szo . . . — ami nála a teljes egyetértés és jóváhagyás kifejezése.

Egy jóra való házigazda, aki sokat ad arra, hogy vendégei jól érezzék magukat és mindenük meglegyen, ami jólesik nekik, csakis a legteljesebb egyetértéssel és jóváhagyással szemlélhette a dolgok alakulását. Minden úgy megy, ahogy mennie kell.

— Ez a Ferkó, nemhiába öcsém nekem, jól érti a dolgát. Nem vitás, el kell őt majd küldeni jutalomüdülésre. Igazán megérdemli . . . majd javasolni fogom a vezetőségnek . . .

Uzom Berci szemrevételezte a dolgokat, és mindennel meg volt elégedve. Az asztalok összetolva, az abroszok megfordítva. Az asztalokon megfelelő mennyiségű borosüveg és itt-ott rövid ital. A hölgyek megfelelő létszámban és arányban ülik körül az asztalokat. Amott, a körtefa alatt — szo, szo, szo, szo — már táncol is két pár. A felocsolt és keményre döngölt tánchelyen egymásba fonódva vonaglik Timur egy szőke hölgygel, Lepti egy barna hölgygel. Az élemedett korú népzenezők a Reszket a tó vizén-t intonálták. Szo . . . szo . . . szo . . . majd aztán meglátjuk, megéritek-e a rátok költött pénzt . . . Vagyis, miket írtok, ha innen hazamentek? Ha csakugyan írók vagytok, írjatok rólunk jókat, szépeket, nehogy kárba menjen ez a sok drága étel, meg ital.

Gyönyörködve nézte a táncolókat. — Timur már a kezdetén kiszúrta magának ezt az édes kicsi szőkét. A sok célzóvíz, meg az özsúsúzdának elkeresztelt előborozás hatására szeméire bágyadt ködök ültek, s ezen a ködön át ez a szőke hölgy édesnek és kívánatosnak bizonyult.

— Nézd azt a derekat — bökte oldalba Timur Huzathot —, milyen ingerlően mozog. Meg a csípője, hogy ring . . . mint a . . . mint a . . . — s nem talált hirtelen megfelelő hasonlatot.

Az édes kicsi szőke dereka, ha jól megnézte az ember, valóban valami különös bájjal, ingerlően mozgott. Lepti viszont egy kövérkés barna asszonykához horgonyzott le, mert ő azt szereti, akin van mit fogni. Tudja ő, hogy mitől döglök a légy. A hölgyek tánc közben halkán kacarásztak, mert Lepti és Timur — bár esztétikai arculatuk különböző — egyforma célratörő realitással igyekeztek a valóság mélyére hatolni, ha már idejöttek, Öznyalatóra. A hölgyek nem tiltakoztak hevesen a lényegfeltáró írói törekvések ellen. Az édes kicsi szőke éppen azt súgta Timur fülébe:

— Olyan jó pálinkaszagú vagy . . . Adjál majd nekem is, mert majd meglátod, hogy érdemes . . .

Timur a hölgyét az asztalhoz vezette, a tánc amúgy is véget ért. Pálinkás-

poharat nyomott az édes kicsi szőke kezébe. Akkor ért oda Lepti is a magáéval — a kövérkés barna asszonykának is pálinka kellett.

— Igaz, hogy a szagát nem szeretem, de az ízét bírom — mondotta a jó kis kövérkés, mire Lepti azt a tanácsot adta neki, hogy ha a szagát nem szereti, egyen a pálinkára hagymát, az elveszi a szagát.

— Hagymát kell rá enni, attúl elmegy a szaga — ismételte a régi jó népi tanácsot.

— Hülyeség — tiltakozott Timur —, a pálinka szaga ellen a legjobb védekezés: kávét kell ropogtatni. Darálatlan kávészemeket.

Lepti ezt természetesen nem hagyta annyiban: nincs jobb szagelűző, mint a hagyma, s különben is holmi nyamvadt polgári illatok hogy is tudnák elnyomni a pálinka szagát? Hagyma kell oda — attól döglök a légy.

— Mit, hogy bűzös, bűdös hagymát akarsz etetni ezekkel az édes kicsi ajakkal? — élezte ki a kérdést Timur.

— Mit? Hát tenéked a hagyma bűdös? Az a finom, ősi népi eledel neked bűdös? — vitte át elvi síkra a dolgot Lepti.

Ebbe a vitába aztán alaposan belebonyolódtak.

De a harmadik vendéget hiába kereste Uzom Berci. Borotvai az asztalnál sem ült, a tánchelyen sem volt látható. Az elnök körülpillantott, elnézett arra felé, ahol... hát igen, ott van. A fák alatt, gerendákból összerótt meghitt illemhely, annak a végénél áll két férfi. Az egyik Huzath tanár úr, a másik meg a Borotvai elvtárs. Huzath tanár úr fogja a Borotvai zakóján a gombot, tájékozódik:

— Ezek szerint, vagyis a te véleményed szerint a másik két kolléga...

— Egy pillanatig se kételkedj benne: akkora két kóklert... pedig van körülöttünk éppen elég... még nem pipált a magyar irodalom...

— Namármost — tuskénkedett Huzath — megengedsz még egy kérdést: hogy kerültek akkor ezek ide?

— Mit tudom én? Valakik helyett jöttek, annyi biztos. Erre a nyakam mer-ném rátenni. Láthattad, tapasztalhattad a tegnapi est felépésükből, hogy két akkora kóklert...

— No igen — mondta elgondolkozva Huzath —, a tegnapi irodalmi esten...

— Ha én nem mentem meg a helyzetet, botrány van, érted? Micsoda irodalmi est az olyan, amelyik nem vesz tudomást korunk időszerű társadalmi és politikai, ... érted ezt? ... politikai kérdéseiről? Mit gondolsz, miért vagyok én itt? Mit gondolsz, miért tartottam szükségesnek, hogy az időszerű politikai kérdésekre ráirányítsam a figyelmet? Mit gondolsz...

Huzath egy kicsit megdermedve hallgatta Borotvai magyarázatát: ezekre az összefüggésekre csak most figyelt fel! Istenem, hogy ez az irodalmi élet mennyire bonyolult képlet! Hogy kell tudni tájékozódni...

— ... énnekem erről a háromnapos útról írnom kell. Mindegy, hogy hova, mindegy, hogy mit. Ez most, e pillanatban nem lényeges. Eleinte azt terveztem, hogy egy riportba hajló publicisztikát, vagy egy publicisztikába hajló riportot... valami ilyesfélét írok, de már látom, ennél több is lesz. Több is lesz és más is lesz. Műfajilag is, és egyébként is. Szóval — megírom. Feljegyzem. Megjegyzem. Namármost... egy ilyen feljegyzésből kimaradhat-e a politikai tartalom? Ugye, nem? Nahát!

Míntha értett volna valamit Huzath ebből a magyarázkodásból. Ha jól érti — Borotvai valami feljegyzésfélét akar írni...

No, még egy kérdés, aztán gyerünk vissza a hölgyekhez.

— Ha megengeded, akkor most egy személyes kérdést . . . vagyis arról, hogy a te irodalmi ténykedésed . . . vagyis, szerinted melyik az a műfaj, amiben te a legotthonosabban mozogsz, vagyis . . . ami legközelebb áll hozzád? Ezt akartam még kérdezni voltaképpen.

— Ez! — szögezte le Borotvai határozottan. — Ez, amiről beszéltem neked. Amit most fogok írni, erről a háromnapos útról. Tömören — de ez lesz a lényeg. Ezek . . . — és sajnálkozva, majdhogynem utálattal intett az összetolt asztalok felé — ez a két kókler erőlködik, erőlködik, és nem jön ki belőlük semmi. Én viszont — és most Borotvai ragadta meg Huzath zakójának gombját — én viszont másképp gondolkozom. Neked elmondom, hogy tisztán láss, és meg tudd ítélni, hármunk közül ki ér itt valamit.

Halkra fogta a hangját. És sietve fogalmazott, mert ő is szeretett volna már a hölgyek közelében lenni.

— Ezek írók akarnak lenni. Röhög a májam. Én viszont, úgy érzem, van egy munkaterület, ami nagyon közel áll hozzám, és van is benne fantázia. Ez . . . megsúgom neked, bizalmasan, mert látom, hogy őszintén érdeklődsz, . . . ez a munkaterület, az i-rá-nyí-tás. Eldönteni, ki mit ér, ki hova, ki kókler, ki nem beleszólni, áthúzni, kihúzni, telefon ide, oda, feljegyezni. Felszólni lentről, leszólni fentről — mit szólsz ehhez az elképzeléshez? Jelzem, ez itt alakult ki bennem véglegesen, Nagytoronyán. Ők csak írjanak. Majd én! Majd eldől, ki okosabb. Mert jól jegyezd meg, Huzathkám, hogy lehetséges, amikor írók nincsenek is. Nincsen rájuk szükség — például. Ilyesmi előfordulhat. De olyan állapot nem lehetséges, hogy olyanfajta tényezőre, amilyenre én gondolok, ne volna szükség. Irodalompolitika akkor is van és működik teljes gőzzel, amikor nincs is irodalom . . . ezt jól jegyezd meg, és akkor megítélheted, ki ér itt a legtöbbet, hármunk közül! Ezt jól jegyezd meg!

Huzath megjegyezte. Most már sietve iparkodtak vissza az asztalokhoz. Menetközben Huzath szívverése felgyorsult, mert megérezte, hogy fontos felismerés birtokába jutott: ez a Borotvai, ez a legnagyobb kókler a három közül. Ez ér köztük a legtöbbet.

A hölgyek már repesve várták vissza őket. Sőt, egy kicsit riadozva is. Az édes kicsi szőke Timur kezét szorongatta és bal felé igyekezett a kiáltozó költőt ráncigálni, a kövérkés barna pedig a hadonászó Leptit a jobb karjánál fogva cibálta maga felé. Már-már kilátástalannak látszott a helyzet. A szőke is, a barna is egyenesen Borotvainak mondta panaszosan:

— Gyere már, az istenért, nézd a barátaid . . .

Borotvai hamar átlátta a helyzetet: ezek összevesztek. Ha a két hölgy nem áll közéjük, egymásnak ugranak. Az is hamar kiderült, min vesztek össze. Lepti azt ajánlotta az édes kicsi szőkének: egyen hagymát, mert attól nem érezni meg rajta a pálinkaszagot. Timur ez ellen élesen tiltakozott: csakis egy bak-szagú, prehisztorikus, megavasodott bendőjű narodnyik ajánlhat hagymát pálinkaszag ellen. Pont ellenkezőleg: pörkölt kávé kell rágni. Lepti viszont ezen háborodott fel: csakis egy pult alól szalajtott, gyermektápszeren meg franciasalátán felnevelt nyivászta pógár mondhat olyat, hogy a hagyma nem veszi el a pálinkaszagot, és csakis ő ajánlhat mindenféle nyamvadt kávéragcsálást.

— Na, de gyerekek! Gyerekek! — Borotvai úgy állt közéjük, hogy mind a kettőt átölelhette és mind a kettőnek a hátát veregethette. — Gyerekek! Mit kell ezen összeveszni. Mintha ezen össze kellene veszni. Holott . . . egyiknek sincsen igaza! — A tiltakozás hangjai mind jobbról, mind balról erőre kaptak volna, Borotvai azonban nem hagyta annyiban. — Illetve, mind a kettőnek csak részigazsága van, de a teljes igazság az, hogy . . . hagymát is meg kávé is!

Igenis, hagymát is meg kávéit is! A kettő együtt aztán tökéletesen elveszi a pálinka szagát. Közömbösíti. Na gyertek, igyatok.

S míg itták a békepoharat, Huzath György — az iménti igazságosztó jelenet hatása alatt — felismerte, hogy az elmúlt két nap alatt súlyos mulasztást követett el: Borotvaival kellett volna minden idejét eltöltenie. Borotvaiban van a legtöbb fantázia. Ő a jövő embere. No, de még lesz rá alkalma, hogy a csorbát kiköszörülje. Letette a poharát. Egy édes, karcsú fekete hölgy emelte rá bizakodó tekintetét. A vadkörtefa felé intett, ahol már új zenéhez készülődtek az élemedett korú népzeneészek.

— Nem táncolunk, tanár úr kérem?

S bemutatkozott: — Mici vagyok.

Elmentek ők is táncolni, a vadkörtefa alá.

A továbbiakban már nem érdemes belemenni a részletekbe. Nem is tudnánk sok érdekes részletet elmondani, úgy mentek a dolgok, ahogy Őznyalaton szoktak. Később még idevetődött két gépkocsi, reflektor nélkül is idetaláltak. A későn érkező vendégek nem csatlakoztak a már kialakult népes asztaltársasághoz: Uzom Ferkó nem kérdezett semmit, csak vitte nekik a bort a bokrok mögé. Az egyik kocsi férfiutasát elnök elvtársnak szólította, a másik kocsi férfiutasát pedig doktor úrnak — ennyi volt az egész. A kocsin érkező hölgyutasoknak csak kezeit csókolomot köszönt, de nem szólította őket sehogysem, mert nem ismerte a beosztásukat és foglalkozásukat, de ez nem is érdekelte Uzom Ferkót. Őneki csak az a dolga, hogy az Őznyalatra látogató vendégeket ellássa. Ez a dolga — s ezt olyan tapintattal és hozzáértéssel végzi, hogy a szövetkezet vezetőségének teljes megelégedését évről évre kiérdemli. A vezetőség már-már azt forgatja a fejében, hogy Uzom Ferkót el kellene küldeni — a jó munkája elismeréseképpen — jutalomműködésre, de akkor ki fogja vezetni az őznyalatói csárdát, amely a szövetkezetnek, ahogy a vezetőség egyik-másik tagja talpraesetten megfogalmazta, valóságos tartóoszlopa.

A vezetőség szokott határozatokat hozni, amelyek az őznyalatói csárdára vonatkoznak. „Ha a felvásárló vállalat emberei netán okoskodnának a paradicsom átvételé körül, ebben a nem várt esetben az elnök, Uzom elvtárs felhatalmazást kap, hogy kivigye őket Őznyalatra.” S ha a felvásárlók okoskodnak, ha nem akarják átvenni a paradicsomot, Uzom Berci kiviszi őket Őznyalatra, ránéz az orrukra szakértelemmel, eltöltene ott egy éjszakát — s másnap mindent átvesznek. „Ha bonyodalmak találnának keletkezni az építkezési anyag szállítása körül, felhatalmazandó az elnök, hogy az illetékeseket egy estére kivigye Őznyalatra.” Kiviszi az illetékeseket, lelőnek négy-öt bebetetett nyulat, megjelenik a két élemedett korú népzeneész, kibújnak a hölgyek a bokrok közül — s elhárulnak az akadályok az építkezési anyagok szállítása elől.

Erre érti a vezetőség, hogy az Őznyalatói csárda a Lisznyai Kálmán Tsz egyik tartóoszlopa. Hány nehéz helyzetből kihúzta már az őznyalatói kirándulás a Lisznyai Kálmán Tsz vezetőségét!

De ha a csárda az egyik oszlop, akkor kétségkívül oszlop a szanatórium is, amelyhez pedig sem jogi, sem gazdasági, sem szakmai kapcsolat nem fűzi a szövetkezetet. Fűzi azonban valami más... Amikor délután a csárda körüli erdőben felropognak a fegyverek, a beutalt női betegek körében nyugtalanság vesz erőt. Különösen a fiatalabbak izegnek-mozognak a heverőn, csendes kúra alatt. Hogyisne! A fegyverropogás azt jelenti, hogy estére muri lesz a csárdában — zene, tánc, ital, a férfiak, akik hivatalos kiszálláson lévén, otthon hagyták a feleségüket.

Amint aztán bealkonyodik; a szanatórium drótkerítésén tátongó mesterséges nyílásokon át — kavernáknak nevezi őket a szanatórium járatos közönsége — óvatosan kibujkálnak a zsákmányt szimatoló lábadozó hölgyek. Széthajlítják maguk előtt a bokrok ágait, s megjelennek az öznyalatói csárda asztalainál.

Erre szokta mondani a vezetőség, hogy a tsz megfogta az isten lábát a szanatóriummal. Így lett a tbc-szanatórium a szövetkezet második számú tartóoszlopa és biztonságot adó háterszága.

De hát ezekbe a részletekbe már valóban nem érdemes belemenni. Uzom Bercit sem érdekelték a további részletek. Ahogy feltekintette a helyzetet, úgy találta, minden rendben van. Úgy mennek a dolgok, ahogy kell. Észrevétlenül eltávozott — nem háborgatta vendégei meghitt szórakozását.

Másnap bizony későn ébredtek a vendégek a mesterséges megtermékenyítő állomás egyszerű vendégszobájában. A felébredéstől azonban még hosszú idő telt el a teljes tisztánlátásig. Lepti kezdte el a tájékozódást:

— Atyámfiai... tulajdonképpen hogy kerültünk mi ide? — rekedt volt a hangja, és sajgott minden tagja.

— Hová? Hát hol vagyunk? — nyöszörgött Timur, és a fejét tapogatta.

— Itthon vagyunk, a vendégszobában — mondta Borotvai, és ásított. Ő tért észhez a leghamarább hármójuk közül.

— Miféle vendégszobában? — kérdezte nyöszörögve Timur.

— Hát itt, Nagytoronyán, a mesterséges megtermékenyítő állomáson.

— De hát hol van ez a Nagytoronya? Hogy kerültünk mi ide? És mi ez az állomás? — Timur egyáltalán nem tudta, hol van, földrajzilag és egyáltalán. Borotvai hamar felfogta, mi ártott meg Timurnak.

— Persze, egy kicsit elvesztetted az este az eszméletedet, ott kinn, Öznyalatón.

— Öznyalatón? Mi az az Öznyalató?

— Arra sem emlékszel?

— És miért vesztettem el az emlékezetemet?

— Amikor az az édes kicsi nő a falábalával fejbe vert.

— Miféle édes kicsi szőke nő?

— Be akartad cipelni a bokrok közé. Fel akartad vezetni a hegy tetejére. Azt magyaráztad neki, hogy felvezeted a hegyre, megmutatod neki onnan a világot és mindent, amit lát, a lábai elé raksz, ha neked adja magát.

— Valami... igen... rémlik... egy édes kicsi szőke nő...

— De nem akart veled a dombtetőre menni. Láta, hogy nagyon be vagy rugva, úgyse tudsz csinálni semmit.

— Igen... és akkor...

— És akkor lecsatolta a falábat, mert térdem alul fából van a lába, és fejbe vert a falábalával. Aztán elszaladt. Visszacsatolta és elszaladt...

Timur megtapogatta a fejét. Amikor a feje búbjához ért, feljajdult. Diónyi daganat sajgott még akkor is a feje tetején...

— Meséljetek még... meséljetek! Hadd emlékezzem vissza mindenre, mert ahogy meséled, úgy lassan-lassan kezd minden eszembe jutni.

— Nem érdekes. A többi nem érdekes. Egyébként nagyon klassz volt minden.

— Klassz volt. Arra én is emlékszem, hogy nagyon klassz volt... De egyébre nem emlékszem... Csak arra, hogy voltak... bizonyos benyomásaim...

Igen, erre pontosan emlékezett: amikor az a nő fejbe vágta, víziók jelentek meg a szeme előtt. Fényes parabola csíkok húztak el a szeme előtt, csilla-

gok ezüstös fényvonalai keresztezték egymást, és mintha robbantak volna gyönyörű, sziporkázó meteorok, az egészben volt valami kozmikus. Akkor — jól emlékszik — eszébe jutott: ezt majd meg fogja írni. Nagyon klassz víziók voltak.

— Hanem az a kövérkés barna! — sóhajtott kéjesen Lepti.

— Na és, az, amelyiket én vezettem fel a hegytetőre, az a karcsú, kontyos, vörös hajú — suttozta Borotvai.

— Peched volt, Timurkám — sajnálkozott Lepti —, pont neked jutott az az édes kicsi szőke, akinek falába volt.

— Igen, mert . . . — s most már minden feltisztult Timur agyáról — észrevettem, hogy milyen különösen, szinte izgatóan mozgott, ringott a dereka tánc közben. Az gerjesztett be olyan nagyon . . .

— Persze, valóban úgy mozgott . . .

— Különösen. Csábosan. Olyat még sohasem láttam . . .

— Mert még nem táncoltál falábú nővel. Látod, már ez egyedül megérte, hogy eljöttél Nagytoronyára.

Lassan-lassan magához tért Timur is, minden szépen, rendben eszükbe jutott. A nagytoronyai élménykirándulás minden részlete. A megérkezés. A Lisznyai Kálmán Irodalmi Társaság. Az irodalmi est. A látogatás a szövetkezetben. És végül — Öznyalató! A felejthetetlen Öznyalató!

Az is eszükbe jutott persze, hogy sajnós, letelt az idejük. Már csak egy, egyetlenegy programpont van hátra. Ma délelőtt, pontosan tizenegy óraker, az élő magyar irodalom nevében megkoszorúzzák Lisznyai Kálmán emléktábláját. A paplak falába van beépítve, állítólag. Tehát el kell menni a paplakhoz, tizenegy órára.

— Hágy óra van most tulajdonképpen? — kérdezte Lepti.

Megnézték: fél tizenegy! Atyaúrsten, így eltelt az idő?

Hiszen akkor nagyon kell sietni. Tizenegykor koszorúzás, és pontosan tizenkét óraker indul a vonatuk, vissza Pestre. Nem lesz idő semmire. Még búcsúzkodásra sem. Csak elhelyezik a koszorút, és máris menni kell az állomásra.

Borotvainak eszébe jutott, amit Huzath mesélt neki az este: ha nem így alakul a programjuk, ha például még egy napot maradtak volna, bonyodalom lett volna a szálláshely miatt. Ugyanis tegnap a tanácshoz távirat jött a megyéről: három hivatalos látogató számára szállást kell biztosítani. Három férfi számára. És pont ma délben érkeznek. Azzal a vonattal jönnek Nagytoronyára, amelyikkel az író vendégek Pestre utaznak. Nagyon szépen kialakult tehát a helyzet. Megürül a vendégszoba, lesz szállás a három hivatalos vendég számára. Hogy kik ezek hárman — azt nem közölte a távirat.

— Itthagyjuk tehát ezt a barátságos vendégszobát — mondta búcsúképpen Borotvai.

— Szép volt azért — jegyezte meg Lepti, amikor bezárták maguk mögött a vendégszoba ajtaját.

— És ráadásul tartalmas — folytatta az értékelést Borotvai.

— Micsoda két és fél nap . . . — nyöszörögte Timur, mert még sajgott azért a feje teteje.

— Ilyen . . . — s a melle elé kapta a karját Lepti —, ilyen tökös írásokat csinállok erről az útról!

— Lehet is! — helyeselte Borotvai. — Lehet is. Mindannyian kaptunk benyomásokat. Én is, te is . . . És ugye, Timurkám, te is!

Timur a parabolikus csíkokra gondolt meg a sziporkázó csillagokra, a legelőn a fehér meg sárga birkákra, amikre ferdén zuhognak a kozmosz nyilai, és azt mondta:

— Feltétlenül. Lesz néhány új megoldásom, ami a struk . . . struk . . . truk-turákat illeti . . .

— Megérdemli ám ez a szép magyar falu, hogy szépeket írjunk róla. Micsoda emberek! — melázott emlékein Lepti, és forró hálával gondolt Ambrus bácsira, a nép és a tsz egyszerű tagjára, aki olyan döbbenetes drámai dolgokkal ajándékozta meg őt.

— De azt hiszem — foglalta össze Borotvai a lényegét —, mi hárman, így ahogy vagyunk, mi sem hagytunk magunk mögött rossz benyomásokat . . .

— Ah, dehogy, sőt! — erősítette meg Borotvai véleményét Lepti.

— . . . mi, hárman aztán nem hoztunk szégyent az élő magyar irodalomra . . .

— Nem bizony! — nyöszörögte Timur.

Ballagtak a paplak felé, koszorúzni.

Úgy álltak meg az emléktábla előtt, ahogy Huzath György, a Társaság egyik oszlopa javasolta nekik. Háromszögű volt az alakzat. Elöl Lepti és Timur. Lepti a bal kezével, Timur a jobb kezével fogta a kerek babérkoszorút. Mögöttük állt Borotvai. Neki mind a két keze el volt foglalva. A koszorúról lelibegő két selyemszalagot fogta, mintha gyepő volna a kezében.

Aztán Huzath intésére a fal tövéhez léptek. Két létra volt a falhoz támasztva, mert csak létráról lehetett az emléktáblát megközelíteni. Jó magasra tették, nehogy valaki lelopja s káposztanyomó kőnek hazavigye a súlyos márványtáblát. Egyik létrán Lepti, a másikon Timur mászott fel, Borotvai lent maradt és felnézett rájuk. Aztán egy mozdulat, és a falból kiálló kampószögre került a koszorú. Az élő magyar irodalom képviselői lemásztak a létráról. Megálltak a tábla előtt még pár másodpercre, hogy tisztelegjenek a nagy előd emléke előtt. Arcukon mély áhítat, meleg elérékenyülés. Akik látták őket — a Nagytoronyai Lisznyai Kálmán Irodalmi Társaság elnöke, főtítkára, valamint titkára, továbbá tizenöt kerek fejű, kerek szemű gyerek az állami gondozottak közül —, meghatódva nézték az ünnepélyes aktust. Könny csillogott a szemükben. Igen, mert a nap — ahogy felfelé néztek — pont a szemükbe sütött, és ezt az imbecillisek nem szeretik.

Befutott a vonat a nagytoronyai állomásra. Csakis a véletlenek összejátszásának köszönhető, hogy a leszálló és a felszálló utasok száma pontosan megegyezett. Három utas szállt le a vonatról — három férfi —, és három szállt fel a vonatra. A három elmenő utas még sokáig integetett vissza a peronra, kísérőiknek, de aztán a felgyorsuló vonat elvitte őket Pestre. A megérkező három utas nem nézett vissza a vonatra, amelyről leszálltak, hiszen onnan nem integetett utánuk senki. Virágcsokorral sem várták őket, de nem ez volt az oka, hogy mind a három utas meglehetősen szigorú és komor hangulatban lépett Nagytoronya földjére. Kezükben dagadt aktatáska, zsebükben a Népi Ellenőrző Bizottság sok mindenre feljogosító igazolványa. Komoran, de küldetésük sikerében bizakodva ballagtak gyalogosan szálláshelyük, a Mesterséges Megtermékenyítő Állomás vendégszobája felé. Őelégük nem küldött kocsit a Lisznyai Kálmán Termelőszövetkezet. De emiatt nem háborodtak fel. Nem is értesítette senki a szövetkezet vezetőségét jövetelükről, sem az okokról, sem a célokról. A három jövevény úgy tervezte: pontosan két és fél nap teljesíteni tudják hivatalos feladatukat. Tehát két és fél napig fogják igénybe venni az Állomás vendégszobáját.

De ez már egy másik történet kezdete volna, arra a másik történetre majd más alkalommal kerítünk sort. Elég ebből ennyi.